

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра публічно-правових дисциплін**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для організації аудиторної та позааудиторної роботи**

**з навчальної дисципліни
«ФІНАНСОВЕ ПРАВО»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 Право**

Біла Церква
2022 р.

УДК: 347.73

Затверджено
Науково-методичною комісією Білоцерківського НАУ

Протокол № від «3» 28 листопада 2022 р.

Укладачі: І.В. Ковальчук, канд. юрид. наук, доцент

Малишко І.В., ст. викладач кафедри публічно - правових дисциплін

Ковальчук І.В., Малишко І.В. Методичні вказівки для організації аудиторної та поза аудиторної роботи з навчальної дисципліни «Фінансове право» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право». – Біла Церква, 2022. – 41 с.

Методичні вказівки для організації аудиторної та позааудиторної роботи з навчальної дисципліни «Фінансове право» призначені для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право». Метою є теоретична і практична підготовка студентів у напрямку оволодіння студентами поглибленими знаннями теорії податкового права і змісту податкового законодавства, формування у них навиків і умінь їх глибокого осмислення і застосування на практиці. Детально розглянуто питання, що розкривають поняття та сутність фінансів, грошей, валюти, централізованих і децентралізованих фондів коштів, готівкового та безготівкового обігу, банківської діяльності і ринку цінних паперів, нормативну регламентацію функціонування органів фінансового нагляду та контролю для подальшого використання в практичній діяльності, формування навичок самостійного аналізу наукових праць, законодавства та судової практики, отримання практичних навичок застосування правових норм з фінансового права при вирішенні задач. Структура публікації передбачає комплексний і диференційований підхід до вивчення здобувачами запропонованих тем самостійно та містить зміст, контент змістових модулів, письмові завдання, теми для есе, тестові завдання з навчальної дисципліни.

Рецензент: А.О. Пахомова, доцент, кандидат юридичних наук

зав. кафедри цивільно-правових дисциплін

А.О. Пахомова

© Ковальчук І.В., Малишко І. В., 2022 р.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Мета і завдання навчальної дисципліни.....	5
Компетентності і результати навчання з дисципліни.....	9
Структура навчальної дисципліни.....	12
Контент змістових модулів	14
Завдання для практичної роботи до змістових модулів.....	16
Завдання для самостійної роботи	22
Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань.....	26
Орієнтовний перелік питань до заліку.....	30
Список рекомендованої літератури	37

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фінансове право України є однією з обов'язкових дисциплін, яка вивчається студентами за спеціальністю 081 – «Право». Дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі права.

Актуальність вивчення навчальної дисципліни фінансове право. У сучасних умовах з наданням широких повноважень органам місцевого самоврядування, суттєво змінюється, удосконалюється фінансово-правове регулювання різних сфер. Законодавство, що регулює фінансові відносини, є мобільним, розгалуженим. Нові реалії українського державотворення потребують додаткового осмислення сутності сучасного фінансового права. Усе це вказує на зростання важливості курсу «Фінансове право» та пред'явлення підвищених вимог до якості його змісту. Більш того, в умовах розвитку України як демократичної, правової, соціальної держави в правовій системі для процесу державотворення та удосконалення правової системи зростає значущість розробок учених-фінансистів. Отже, стає вагомішою роль фінансового права як галузі, науки і навчальної дисципліни, що є важливим чинником формування у майбутніх юристів демократичного світогляду.

Зміст самостійної роботи здобувача з дисципліни «Фінансове право» визначається робочою програмою навчальної дисципліни, даними методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійну роботу здобувача забезпечує система навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни «Фінансове право»: підручники, навчальні та методичні посібники, конспект лекцій викладача, практикум, навчально-методичний комплекс дисципліни тощо. Самостійну роботу над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної навчальної дисципліни здобувачі можуть виконувати у бібліотеці закладу вищої освіти, комп'ютерних класах, а також в домашніх умовах. Самостійну роботу

здобувачів організовує викладач через систему домашніх завдань, виконання яких має оцінювати викладач, і ця оцінка має входити до семестрової оцінки здобувача.

Методичні матеріали передбачають можливість проведення самоконтролю з боку здобувача. Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння слухачем в процесі самостійної та індивідуальної роботи, вноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Методичні вказівки складаються зі вступу, де здобувачі ознайомлюються з основними відомостями про навчальну дисципліну «Фінансове право», тем есе, тем для презентацій, письмових завдань, тестових завдань, вирішення яких має на меті формування необхідних навичок, що складають зміст правової компетентності майбутніх правників.

МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни: передбачає вивчення сукупності правових норм, що регулюють фінансові відносини в Україні, характеристика їх взаємозв'язку зі змінами, що відбуваються у фінансовій системі держави в умовах становлення ринкової економіки, розширення у студентів світогляду щодо фінансово-правового регулювання фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування.

Метою навчальної дисципліни «Фінансове право» є формування у здобувачів вищої освіти першого рівня цілісної та логічно-послідовної системи знань у сфері мобілізації, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів держави.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Фінансове право» є:

- сформувані у студентів теоретичні та практичні вміння для використання їх у своїй професійній діяльності;
- сприяти вихованню у студентів поважного ставлення до процесуального закону як важливого засобу захисту людини, її прав, свобод і законних інтересів, інтересів суспільства і держави;
- формування у студентів умінь самостійно аналізувати та оцінювати юридичну практику у сфері фінансового права;
- розвиток у студентів правового мислення, вміння критично обмірковувати проблемні питання, висловлювати власну аргументовану думку;
- засвоєння студентами прийомів та методів обрання методологічного інструментарію до засвоєння доктрини фінансового права;
- засвоєння прецедентної практики Європейського Суду з прав людини та національних судів.

КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення дисципліни знаходиться у контексті оволодіння наступними компетентностями відповідно до зазначених в освітній програмі за спеціальністю 081 – Право:

Загальні компетентності:

ЗК 3 Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 8 Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

СК 9 Знання і розуміння основ правового регулювання обігу публічних грошових коштів.

СК 11 Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК 12 Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК 13 Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК 16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення

Очікувані результати навчання:

ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

ПРН 15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

ПРН 17. Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

ПРН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів

ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма					заочна форма						
	усьог о	у тому числі				усього	у тому числі					
		л	п	лб.	інд		СРС	л	п	лб	інд	СРС
Змістовий модуль 1. Публічні фінанси. Фінансова діяльність держави та органів місцевого самоврядування. Фінансове право												
Тема 1.1	10	2	4			4	10	2				8
Тема 1.2	6	2	2			2	12		2			10
Тема 1.3.	8	2	2			4						10
Тема 1.4	10	2	4			4	10	2				8
Тема 1.5	8	2	2			4						10
Разом за змістовим модулем 1	42	10	14			20	32	4	2			46
Змістовий модуль 2. Бюджетне право України												
Тема 2.1	8	2	2			4	10					10
Тема 2.2	6		2			4	10					10
Тема 2.3	10	2	4			4	10	2				8
Тема 2.4	10	2	4			4	10					10
Тема 2.5	8	2	2			4	10		2			8
Разом за змістовим модулем 2	42	8	14			20	50	2	2			46
Змістовий модуль 3. Правове регулювання публічних доходів в Україні												
Тема 3.1	8	2	2			4	8	2				6
Тема 3.2	8	2	2			4	8	2				6
Тема 3.3	8		2			6	8		2			6
Тема 3.4	8	2	2			4	8	2				6
Разом за змістовим модулем 3	30	6	8			18	32	6	2			24
Змістовий модуль 4. Фінансово-правове регулювання грошового обігу, платіжних систем та ринків фінансових послуг у сфері банківської діяльності і страхування. Фінансово-правові основи валютного регулювання.												
Тема 4.1	8	2	2			4	4		2			2

Тема 4.2	10	2	2			6	4		2			2
Тема 4.3	8		2			6	4		2			2
Разом за змістовим модулем 4	26	4	6			16	12		6			6
Усього годин	150	28	42			80	150	12	12			126

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб – лабораторно-практичні заняття; інд – індивідуальні завдання, СРС – самостійна робота здобувача вищої освіти.

КОНТЕНТ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Вивчення дисципліни «Фінансове право» складається з 4 змістових модулів:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. «Публічні фінанси. Фінансова діяльність держави та органів місцевого самоврядування. Фінансове право»

1.1. Правові основи фінансової діяльності.

Поняття, ознаки та функції фінансів. Публічні та приватні фінанси. Зміст та елементи фінансової системи держави. Принципи, напрями та методи фінансової діяльності держави і органів місцевого самоврядування. Органи управління державними фінансами. Правові основи фінансової діяльності органів місцевого самоврядування.

1.2. Фінансове право як галузь права України.

Предмет і метод фінансового права. Система фінансового права і її місце в системі права України. Джерела фінансового права. Фінансове право як галузь законодавства. Інститут державних доходів. Інститут державного кредиту.

1.3. Фінансово-правові норми і фінансово - правові відносини.

Поняття, види та характеристика фінансово-правових норм. Особливості фінансових правовідносин. Суб'єкти фінансових правовідносин. Матеріальні фінансово-правові норми. Процесуальні норми.

1.4. Правові засади фінансового контролю в Україні.

Поняття, принципи та завдання фінансового контролю. Види фінансового контролю. Методи фінансового контролю. Система органів державного фінансового контролю. Органи державного фінансового контролю загальної та спеціальної компетенції. Правовий статус та повноваження органів державного фінансового контролю загальної компетенції. Правовий статус та повноваження органів державного фінансового контролю спеціальної компетенції.

1.5. Фінансово-правова відповідальність.

Відповідальність за порушення фінансового законодавства в системі юридичної відповідальності. Ознаки фінансово-правової відповідальності. Поняття і склад фінансових правопорушень. Ознаки порушення фінансового законодавства. Фінансові санкції. Адміністративна відповідальність осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за порушення вимог і зобов'язань у фінансовій сфері.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. «Бюджетне право України»

2.1. Бюджетне право як галузь права України

Предмет та метод бюджетного права. Принципи бюджетного права. Особливості бюджетно-правових відносин та характеристика норм бюджетного права. Система та джерела бюджетного права. Бюджетні повноваження як правовий інститут. Бюджетні повноваження держави та органів місцевого самоврядування.

2.2. Правове значення бюджету.

Бюджет як правова категорія. Склад та принципи бюджетної системи України. Бюджетна класифікація та її склад. Зведений бюджет. Бюджетна класифікація. Програмна класифікація видатків.

2.3. Бюджетний процес в Україні

Бюджетний процес і принципи його здійснення. Стадії бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу. Державний бюджет України: складання, розгляд, прийняття, виконання та звітність. Місцеві бюджети: складання, розгляд, прийняття, виконання та звітність.

2.4. Правове регулювання міжбюджетних відносин

Поняття міжбюджетних відносин. Розмежування видатків між бюджетами. Розрахунок видатків, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Поняття та види міжбюджетних трансфертів. Дотації вирівнювання. Субвенції. Кошти, що передаються до Державного

бюджету та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів. Додаткові дотації.

2.5. Бюджетний контроль та відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

Сутність та завдання бюджетного контролю. Види, форми та методи бюджетного контролю. Правове регулювання повноважень суб'єктів бюджетного контролю. Поняття та види порушень бюджетного законодавства. Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. «Правове регулювання публічних доходів в Україні»

3.1. Правове регулювання публічних та місцевих доходів

Поняття та система публічних доходів. Класифікація публічних та місцевих доходів. Податкові платежі як джерела доходів державного та місцевих бюджетів. Система оподаткування в Україні. Неподаткові доходи держави та органів місцевого самоврядування. Порядок управління, обліку та контролю публічних доходів.

3.2. Правове регулювання державних та місцевих видатків.

Поняття та класифікація державних і місцевих видатків. Поняття, види та принципи фінансування державних і місцевих видатків. Правовий порядок кошторисно-бюджетного фінансування. Правовий порядок програмно-цільового фінансування. Правовий режим фінансування окремих галузей господарства

3.3. Фінансово-правові основи публічного кредиту та публічного боргу в Україні.

Поняття кредитування. Місце та особливості державного кредиту. Співвідношення державного кредиту із системою державних доходів. Форми державного кредиту та підстави їх класифікації. Правове регулювання

внутрішніх державних і місцевих позик. Поняття та види державного боргу. Правові засоби управління державним та муніципальним боргом.

3.4. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування

Зміст правового регулювання страхування. Поняття, види і форми публічного страхування. Функції і принципи публічного страхування. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування. Правове регулювання обов'язкового державного пенсійного страхування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. «Фінансово-правове регулювання грошового обігу, платіжних систем та ринків фінансових послуг у сфері банківської діяльності і страхування. Фінансово-правові основи валютного регулювання»

4.1. Фінансово-правове регулювання банківської діяльності в Україні

Банківська система України. Банківське право як підгалузь фінансового права (проблемні питання). Правовий статус Національного банку України. Функції Національного банку України, що пов'язані з фінансово-правовим регулюванням. Правове становище комерційних банків в Україні. Види банківських послуг.

4.2. Правове регулювання грошового обігу в Україні

Грошова система України. Правове регулювання готівкового обігу. Правове регулювання та форми безготівкових розрахунків. Валютне регулювання в Україні. Відповідальність за порушення валютного законодавства.

4.3. Державна фінансова безпека та державна фінансова дисципліна

Поняття фінансової безпеки. Фінансова дисципліна. Фінансовий контроль як складова фінансової безпеки. Органи Державної фінансової інспекції України.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ ДО ЗМІСТОВНОГО МОДУЛЮ 1

Тема 1. Правові основи фінансової діяльності.

1. Поняття, ознаки та функції фінансів. Публічні та приватні фінанси. Зміст та елементи фінансової системи держави. Централізовані та децентралізовані фонди грошових коштів. Публічні кошти.

2. Поняття фінансової діяльності Української держави та органів місцевого самоврядування.

3. Форми фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування. Фінансово-планові акти.

4. Методи фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування.

5. Зміст та види фінансового контролю, як методу фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування.

Тема 2. Фінансове право як галузь права України

1. Предмет та метод фінансового права як галузі права.

2. Система фінансового права.

3. Принципи фінансового права.

4. Функції фінансового права.

5. Поняття джерел фінансового права та їх класифікація.

6. Міжнародно-правові акти як джерела фінансового права.

Тема 3. Фінансово-правові норми і фінансово - правові відносини.

1. Фінансово-правові норми.

2. Фінансові правовідносини: поняття, зміст, особливості.

3. Суб'єкти фінансових правовідносин.

4. Види фінансово – правових норм.

Тема 4. Правові засади фінансового контролю в Україні.

1. Поняття, принципи та завдання фінансового контролю.
2. Види фінансового контролю.
3. Методи фінансового контролю.
4. Система органів державного фінансового контролю.
5. Органи державного фінансового контролю загальної та спеціальної компетенції.
6. Правовий статус та повноваження органів державного фінансового контролю загальної компетенції.
7. Правовий статус та повноваження органів державного фінансового контролю спеціальної компетенції.

Тема 5. Фінансово-правова відповідальність.

1. Відповідальність за порушення фінансового законодавства в системі юридичної відповідальності.
2. Ознаки фінансово-правової відповідальності.
3. Поняття і склад фінансових правопорушень.
4. Ознаки порушення фінансового законодавства.
5. Фінансові санкції.
6. Адміністративна відповідальність осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за порушення вимог і зобов'язань у фінансовій сфері.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. «Бюджетне право України»

Тема 5. Бюджетне право як галузь права України

1. Предмет та метод бюджетного права.
2. Поняття та функції бюджету. Бюджетні правовідносини
3. Принципи бюджетного права.

4. Особливості бюджетно-правових відносин та характеристика норм бюджетного права.
5. Система та джерела бюджетного права.
6. Бюджетні повноваження як правовий інститут.
7. Бюджетні повноваження держави та органів місцевого самоврядування.

Тема 6. Правове значення бюджету.

1. Бюджет як правова категорія.
2. Склад та принципи бюджетної системи України.
3. Бюджетна класифікація та її склад.
4. Зведений бюджет. Бюджетна класифікація.
5. Програмна класифікація видатків.

Тема 7. Бюджетний процес в Україні

1. Правові основи, зміст та принципи бюджетного процесу.
2. Бюджетний цикл, бюджетний період. Стадії бюджетного процесу.
3. Учасники бюджетного процесу.
4. Порядок складання проектів державного та місцевих бюджетів
5. Державний бюджет України: складання, розгляд, прийняття, виконання та звітність.
6. Місцеві бюджети: складання, розгляд, прийняття, виконання та звітність.
7. Правові основи виконання державного та місцевих бюджетів.
8. Бюджетний розпис. Казначейська та банківська системи виконання бюджетів.
9. Правові основи проведення публічних закупівель.
10. Внесення змін до закону про Державний бюджету (рішення про місцевий бюджет)

11. Звіти про виконання державного та місцевих бюджетів.

Тема 8. Правове регулювання міжбюджетних відносин

1. Поняття міжбюджетних відносин.
2. Розмежування видатків між бюджетами.
3. Розрахунок видатків, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.
4. Принципи розподілу доходів та видатків між бюджетами різних рівнів бюджетної системи України.
5. Поняття та види міжбюджетних трансфертів.
6. Дотації вирівнювання.
7. Субвенції.
8. Кошти, що передаються до Державного бюджету та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів.
9. Додаткові дотації.

Тема 9. Бюджетний контроль та відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

1. Сутність та завдання бюджетного контролю.
2. Види, форми та методи бюджетного контролю.
3. Правове регулювання повноважень суб'єктів бюджетного контролю.
4. Поняття та види порушень бюджетного законодавства.
5. Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства.
6. Фінансовий контроль у сфері бюджетних правовідносин органів загальної компетенції
7. Відповідальність та заходи впливу за вчинені правопорушення бюджетного законодавства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. «Правове регулювання публічних доходів в Україні».

Тема 10. Правове регулювання публічних та місцевих доходів

1. Поняття та система публічних доходів.
2. Класифікація публічних та місцевих доходів.
3. Податкові платежі як джерела доходів державного та місцевих бюджетів.
4. Поняття податкової системи та системи оподаткування. Принципи побудови податкової системи в Україні
5. Поняття податкової системи. Види податків, зборів та інших обов'язкових платежів
6. Неподаткові доходи держави та органів місцевого самоврядування.
7. Порядок управління, обліку та контролю публічних доходів
8. Поняття, суть, зміст і функції податку. Правова природа податку з огляду на його юридичні ознаки та елементи.

Тема 11. Правове регулювання державних та місцевих видатків.

1. Поняття та класифікація державних і місцевих видатків.
2. Поняття, види та принципи фінансування державних і місцевих видатків.
3. Правовий порядок кошторисно-бюджетного фінансування.
4. Правовий порядок програмно-цільового фінансування.
5. Правовий режим фінансування окремих галузей господарства.

Тема 12. Фінансово-правові основи публічного кредиту та публічного боргу в Україні.

1. Поняття кредитування.
2. Місце та особливості державного кредиту.
3. Співвідношення державного кредиту із системою державних доходів.

4. Форми державного кредиту та підстави їх класифікації.
5. Правове регулювання внутрішніх державних і місцевих позик. Поняття та види державного боргу. Правові засоби управління державним та муніципальним боргом.

Тема 13. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування

1. Зміст правового регулювання страхування.
2. Поняття, види і форми публічного страхування.
3. Функції і принципи публічного страхування.
4. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування.
5. Правове регулювання обов'язкового державного пенсійного страхування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. «Фінансово-правове регулювання грошового обігу, платіжних систем та ринків фінансових послуг у сфері банківської діяльності і страхування. Фінансово-правові основи валютного регулювання».

Тема 14. Фінансово-правове регулювання банківської діяльності в Україні

1. Банківська система України.
2. Банківське право як підгалузь фінансового права (проблемні питання).
3. Правовий статус Національного банку України.
4. Функції Національного банку України, що пов'язані з фінансово-правовим регулюванням.
5. Правове становище комерційних банків в Україні.
6. Види банківських послуг.

Тема 15. Правове регулювання грошового обігу в Україні

1. Грошова система України.
2. Правове регулювання готівкового обігу.
3. Правове регулювання та форми безготівкових розрахунків.
4. Валютне регулювання в Україні.
5. Відповідальність за порушення валютного законодавства.

Тема 16. Державна фінансова безпека та державна фінансова дисципліна.

1. Поняття фінансової безпеки.
2. Фінансова дисципліна.
3. Фінансовий контроль як складова фінансової безпеки.
4. Органи Державної фінансової інспекції України.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Теоретичні завдання:

1. Проблеми фінансового права та шляхи їх вирішення (критичний аналіз судової практики).
2. Структура фінансового права (у формі візуального узагальнення – схема, таблиця, інфографіка тощо).
3. Проаналізуйте причини та наслідки реформ органів у сфері адміністрування доходів протягом 2012-2019 років. Чи відповідає проведена реформа міжнародному досвіду та українським реаліям?
4. Добір і самостійне опрацювання джерел з історії фінансового права за вибором здобувачів освіти.

Практичні завдання:

1. Проаналізувавши Рішення Конституційного Суду України від 22.05.2018 р. № 5-р/2018, які нормативні запобіжники встановив Конституційний Суд України при вирішенні питання скорочення виконання соціальних зобов'язань державою перед особою у зв'язку із падінням рівня фінансово-економічних можливостей.
2. Оберіть одного з головних розпорядників Державного бюджету та шляхом дослідження відкритих джерел інформації (офіційний веб-сайт), дослідить дотримання вимог ст. 28 Бюджетного кодексу України, перелічивши які з обов'язкових документів в рамках забезпечення доступності інформації про бюджет минулого року ним оприлюднені, а які – ні.
3. Вкажіть, які процесуально-процедурні особливості погашення податкового боргу платників податків-юридичних осіб та платників податків фізичних осіб, згідно із узагальненнями, надісланими у Інформаційному Листі Вищого адміністративного суду України від 24.10.2013 р. № 1484/12/13-13.

4. Розробити структурну схему бюджетного процесу (на загальнодержавному або місцевому рівні).

5. Опишіть організаційно-правові форми міжнародного митного співробітництва.

Дослідницькі завдання:

1. Дослідити та описати бюджетних асигнувань: дотацій, субсидій та субвенцій (на конкретних прикладах).

2. Проаналізуйте звіти за останній рік опубліковані на сайтах а) Національного банку України; б) Державної служби фінансового моніторингу та випишіть 1) які контрольні заходи проводилася; 2) які найбільш часті порушення були виявлені даними фінансово-контрольними органами та 3) які санкції застосовано.

3. Проаналізуйте подане рішення Львівського окружного адміністративного суду від 25.12.2012 р. (Єдиний реєстр судових рішень України : Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28897515>).

4. Проаналізуйте зміст принципу збалансованості бюджету з врахуванням положень Рішення Конституційного суду України №26-рп/2008 від 27.11.2008 р. у справі за конституційним поданням Кабінету Міністрів України про офіційне тлумачення положення частини другої статті 95 Конституції України та словосполучення «збалансованість бюджету», використаного в частині третій цієї статті (справа про збалансованість бюджету).

5. Дослідить з відкритих джерел наявність спеціального нормативно-правове регулювання громадського бюджету («бюджету участі») у складі бюджету адміністративно-територіальної одиниці, з якої Ви родом? Які проекти профінансовані або фінансуються за рахунок громадського бюджету та у якому порядку вони обрані? (у разі, якщо відсутня така інформація про адміністративно-територіальну одиницю, з якої Ви родом, можете обрати будь-яку іншу).

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ТА ГРУПОВИХ ЗАВДАНЬ

1. Акти органів судової влади в механізмі правового регулювання фінансових відносин.
2. Фінансово-правовий аспект аналізу категорії грошей.
3. Система грошового обігу.
4. Система платіжних інструментів.
5. Електронні платіжні засоби.
6. Порядок переміщення валютних цінностей через митний кордон України.
7. Правова природа цифрових активів.
8. Віртуальні валюти. Криптовалюта.
9. Правовий режим обігу цифрових активів.
10. Органи, що здійснюють державний фінансовий контроль у сфері грошового обігу.
11. Загальні засади фінансово-правової відповідальності за порушення законодавства у сфері грошового обігу та розрахунків.
12. Тимчасово вільні кошти Єдиного казначейського рахунку та валютних рахунків бюджету.
13. Структура кодування програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету.
14. Забезпечення здійснення видатків бюджетів органами державної влади та органами місцевого самоврядування.
15. Передача коштів між місцевими бюджетами на здійснення видатків місцевих бюджетів.
16. Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності бюджетів за податком на прибуток підприємств.
17. Розпорядники бюджетних коштів: головні розпорядники бюджетних коштів та розпорядники бюджетних коштів нижчого рівня.

18. Бюджетні повноваження територіальних громад
19. Щорічне послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України.
20. Система електронних платежів Національного банку України.
21. Граничні обсяги державного (місцевого) боргу та державних (місцевих) гарантій.
22. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства.
23. Моніторинг контрольованих операцій та опитування посадових, уповноважених осіб та/або працівників платника податків.
24. Фінансова відповідальність як різновид юридичної відповідальності за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

ЗАГАЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Фінансово-правові відносини, їх структура і особливості.
2. Фінансово-правові норми, їх структура і види.
3. Фінансова система України.
4. Поняття і функції фінансів.
5. Поняття і система фінансового права.
6. Методи і джерела фінансового права.
7. Фінансово-правові акти та їх різновиди.
8. Поняття і види фінансового контролю.
9. Ревізія як основний метод фінансового контролю, її види.
Оформлення результатів ревізії.
10. Правове положення і функції державних органів, які здійснюють фінансовий контроль в Україні.
11. Рахункова палата України: правовий статус, завдання, функції, повноваження.
12. Зміст та особливості перевірки, обстеження, аналізу і ревізії.
13. Поняття, зміст і особливості бюджетно-правових відносин.
14. Бюджетний устрій України та бюджетна система.
15. Зміст актів про бюджет.
16. Поняття і порядок кошторисно-бюджетного фінансування.
17. Поняття і зміст бюджетного процесу.
18. Порядок складання проекту бюджету, бюджетна резолюція.
19. Порядок розгляду і затвердження проекту бюджету.
20. Порядок виконання бюджету, компетенція Державного казначейства України.
21. Звітність про виконання бюджету, її види.
22. Класифікація податків.
23. Податкова система України: поняття, принципи і структура.

24. Поняття і види податкових пільг.
25. Елементи податку як юридичної категорії.
26. Принцип резиденства у податковому праві.
27. Правовий статус, завдання, функції, права і обов'язки Державної податкової служби України.
28. Поняття податку, принципи оподаткування.
29. Податок на прибуток підприємств.
30. Податок з доходів фізичних осіб.
31. Податок на землю і податок на промисел.
32. Акцизний збір, характеристика його елементів.
33. Митні платежі.
34. Податок на додану вартість.
35. Податок з власників транспортних засобів.
36. Юридична відповідальність за податкові правопорушення.
37. Правовий статус, функції і контрольні повноваження Національного банку України.
38. Правове положення та функції комерційних банків.
39. Порядок ліцензування банківських операцій.
40. Види банківських кредитів.
41. Принципи організації, види та умови банківського кредитування.
42. Види банківських операцій.
43. Правові засади безготівкового грошового обігу.
44. Основні види банківських розрахункових документів.
45. Порядок відкриття рахунків у банках.
46. Правовий статус Міністерства фінансів України.
47. Правові основи регулювання грошової системи України.
48. Класифікація державного боргу.
49. Правове регулювання і класифікація державного кредиту.
50. Поняття і правовий режим внутрішнього боргу України.

51. Зовнішня і внутрішня валютна політика України.
52. Державна податкова політика.
53. Поняття та умови розголошення банківської таємниці.
54. Поняття і функції страхування.
55. Сучасні галузі і види страхування.
56. Поняття та види обов'язкового страхування.
57. Державний нагляд за страховою діяльністю.
58. Організація і регулювання страхової справи в Україні.
59. Поняття і види валютних цінностей.
60. Повноваження Національного банку України у сфері валютного регулювання. Відповідальність за порушення валютного законодавства України.

ТЕМИ ДЛІА ЕСЕ

1. Поняття та правова природа бюджету
2. Правова природа та особливості акту про бюджет
3. Особливості бюджетних правовідносин
4. Правова природа бюджетної резолюції
5. Ревізія як метод фінансового контролю
6. Поняття та зміст бюджетного процесу: національна практика та міжнародний досвід
7. Партисипативний бюджет: правова природа та особливості
8. Правова природа міжбюджетних відносин: національний та міжнародний досвід
9. Зведений бюджет держави: правова природа та особливості
10. Види конституційних засади фінансового права
11. Правові особливості виконання бюджету за доходами
12. Поняття та структура бюджетної класифікації України
13. Начала фінансового права
14. Природа податкового зобов'язання
15. Юридичні конструкції у фінансовому праві
16. Правове регулювання міжбюджетних трансфертів
17. Переваги та недоліки програмно-цільового методу фінансування
18. Правова природа бюджетного запиту
19. Стадії бюджетного процесу
20. Поняття та функції публічних фінансів
21. Структура фінансового правовідношення
22. Поняття та зміст фінансово-правового зобов'язання
23. Принципи фінансового права: поняття та основні проблеми застосування
24. Етатистська доктрина фінансового права
25. Поняття та структура фінансово-правової норми

26. Антропосоціокультурний підхід до пізнання фінансово-правової дійсності

27. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти фінансових правовідносин

28. Особливості фінансово-правової відповідальності

29. Правова природа відшкодування ПДВ

30. Правова природа акцизних накладних

31. Правове регулювання екологічного податку

32. Податковий кодекс як джерело фінансового права України

33. Типова юридична конструкція податку

34. Правове регулювання збору за користування радіочастотним ресурсом

35. Правова природа державного боргу України

36. Принципи організації бюджетної системи України

37. Правовий режим кошторисно-бюджетного фінансування

38. Правове регулювання стадії розгляду та затвердження проекту

Закону

України про Державний бюджет України

39. Оціночні поняття у фінансовому праві

40. Принцип соціальної справедливості у податковому праві.

41. Принцип нейтральності оподаткування: природа та особливості.

42. Судові доктрини у фінансовому праві.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Зміст та структура фінансової системи держави.
2. Поняття та принципи публічної фінансової діяльності.
3. Методи публічної фінансової діяльності.
4. Правові форми публічної фінансової діяльності.
5. Повноваження органів державної влади загальної компетенції у сфері фінансової діяльності.
6. Повноваження органів державної влади спеціальної компетенції у сфері фінансової діяльності.
7. Фінансово-правова компетенція органів місцевого самоврядування.
8. Предмет, метод та принципи фінансового права.
9. Поняття джерел фінансового права та їх класифікація.
10. Поняття, ознаки та види фінансово-правових норм.
11. Структура та види фінансово-правових норм.
12. Поняття, особливості та види фінансових правовідносин.
13. Структура фінансових правовідносин.
14. Бюджет як економічна і правова категорія. Значення бюджету.
15. Складові частини бюджету. Загальний і спеціальний фонди бюджету.
16. Поняття, значення та структура бюджетної класифікації.
17. Бюджетна система України: поняття та принципи побудови.
18. Поняття та види бюджетних повноважень.
19. Поняття і значення міжбюджетних відносин.
20. Бюджетне регулювання: поняття та методи.
21. Порядок надання міжбюджетних трансфертів.
22. Поняття, зміст та принципи бюджетного процесу.
23. Стадії бюджетного процесу.
24. Порядок складання проекту Державного бюджету України та проектів місцевих бюджетів.
25. Розгляд та затвердження Державного та місцевих бюджетів.

26. Порядок внесення змін до закону про Державний бюджет України.
27. Сутність програмно-цільового методу у бюджетному процесі.
28. Виконання Державного бюджету України та місцевих бюджетів.
29. Звітність про виконання бюджетів.
30. Поняття та види державних цільових позабюджетних фондів коштів.
31. Правові засади організації та діяльності Пенсійного фонду України.
32. Правові засади функціонування Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.
33. Правове регулювання організації та діяльності Фонду соціального страхування України.
34. Поняття, ознаки, функції податку.
35. Поняття та зміст принципів, на яких ґрунтується Фінансове законодавство України.
36. Поняття і правові основи адміністрування податків.
37. Поняття і зміст податкового та/або грошового зобов'язання.
38. Податковий борг та джерела його погашення.
39. Відстрочення і розстрочення податкового боргу (податковий кредит).
40. Гарантії забезпечення виконання податкового зобов'язання і погашення податкового боргу: поняття, особливості і види.
41. Поняття і зміст податкової системи. Види податків та зборів.
42. Поняття, ознаки та види прямого податку.
43. Поняття, ознаки та види непрямого податку.
44. Місцеві збори.
45. Поняття, значення, види та функції публічного кредиту.
46. Державна позика як основна форма державного кредиту: поняття, зміст та види.
47. Поняття, зміст та види публічного боргу. Управління державним боргом.
48. Правовий режим державних цінних паперів.

49. Поняття та види публічних видатків.
50. Поняття, особливості та правові принципи фінансування публічних видатків.
51. Суб'єкти видаткових відносин. Види та повноваження головних розпорядників бюджетних коштів.
52. Правове значення кошторису. Складові та види кошторисів. Поняття та стадії кошторисного процесу
53. Банківська система України: рівні та види банків.
54. Правові основи створення, реорганізації і ліквідації банків.
55. Відкликання банківської ліцензії та ліквідація банку.
56. Організаційно-правові форми банків.
57. Правовий статус Національного банку України.
58. Форми регулювання банківської діяльності. Особливості адміністративного та індикативного регулювання.
59. Відповідальність банків за порушення банківського законодавства.
60. Правове регулювання організації та діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.
61. Поняття і зміст грошового обігу.
62. Правове регулювання готівкового та безготівкового обігу.
63. Правове регулювання валютних відносин.
64. Поняття валюти і валютних цінностей.
65. Поняття валютних операцій та операцій з валютними цінностями.
66. Поняття та зміст валютного регулювання. Валютні обмеження.
67. Валютний контроль.
68. Поняття, значення та принципи фінансового контролю.
69. Види та організаційно-правові форми фінансового контролю.
70. Державний і муніципальний фінансовий контроль.
71. Загальнодержавний та парламентський фінансовий контроль.
72. Методи фінансового контролю.

73. Ревізія як основний метод фінансового контролю, її види.
74. Особливості аудиторського фінансового контролю.
75. Система органів фінансового контролю.
76. Правове регулювання запобігання відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом (фінансовий моніторинг).
77. Відповідальність за порушення фінансового законодавства в системі юридичної відповідальності.
78. Поняття та ознаки фінансового правопорушення як підстави фінансово-правової відповідальності.
79. Поняття та особливості фінансово-правових санкцій.
80. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова література

1. Конституція України. – Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996. - №30. - Ст. 141.
2. Бюджетний кодекс України від 8.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради України.- – 2010. - N50-51 - Ст. 572.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI // Голос України. – 2010. – № 229-230.
4. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р.) // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
5. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7.12.2000 р. // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1999. -№40. - Ст. 365.
7. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 року // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. -1997. - №24. - Ст. 170.
9. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. -1999.-№29.-Ст. 238.
10. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю: Закон України від 26.01.1993 року // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-1>
11. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 р. // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19>
12. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - №32. - Ст. 1457.

13. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 р/ Відомості Верховної Ради України. - 2006. - № 31. - Ст. 268.

14. Фінансове право України: альбом схем : навч. посібник / [Л. М. Касьяненко, А. В. Цимбалюк, Ю. О. Фоменко] ; за ред. Л. М. Касьяненко. – К.: Алерта, 2014. – 270 с.

Додаткова література:

1. Kovalchuk I. Commercial and Legal Regulation of Advisory Services in the Ukrainian Agrarian Business Prospect Reform / I. Kovalchuk, O. Melnyk, A. Pakhomova // European Journal of Sustainable Development. - 2020.- Vol. 9, № 3. - P. 538-548. DOI <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n3p538>

2. Legal Regulation of Agricultural Taxation / I. Kovalchuk, V. Melnyk, T. Novak, A. Pakhomova // European Journal of Sustainable Development. - 2021.- Vol. 10, № 1. - P. 479-494. Doi: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n1p479>

3. Ковальчук І.В. Конституційний обов'язок сплати податків, як детермінанта правового статусу платника податків/ І.В. Ковальчук //«Конституція України: історія, сьогодення, перспективи»: матеріали круглого столу (БНАУ, 24 червня 2021 р.) – Біла Церква, 2021. – С. 25-27.

4. Kovalchuk I. Земельний податок як складова дохідної частини місцевих бюджетів / I. Kovalchuk, O. Sokyrynska // European political and law discourse. – 2020. – Vol. 73, is. 3. – С. 210-215.

5. Ковальчук І.В. Гармонізація податкового законодавства України та ЄС у сфері оподаткування агробізнесу / І.В. Ковальчук // Polish science journal. – 2020. – Is. 2(23). - С. 158-162.

6. Ковальчук І.В. Правове регулювання запобігання корупції у бюджетній сфері / І.В. Ковальчук // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції: Актуальні питання запобігання та протидії корупції (БНАУ, 16 жовтня 2019 р.). – Біла Церква, 2019. – С. 19 – 22.

7. Ковальчук И., Сокиринская О. Правовое регулирование общественного финансового контроля формирования и исполнения местных

бюджетов / И. Ковальчук, О. Сокиринская // *Legea și viața*. – 2019. – № 3. – С. 42-46.

8. Ковальчук І.В. Правове регулювання фінансового контролю: європейський досвід / І.В. Ковальчук // Гарантії забезпечення прав і свобод людини та правові проблеми запобігання корупції в Україні в умовах євроінтеграції: матеріали Всеукраїнського круглого столу (м. Біла Церква, 6 грудня 2018 р.). – Біла Церква, 2018. – С. 19 – 22.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України:
<http://www.president.gov.ua/>
2. Сайт Верховної ради України: <https://rada.gov.ua/>
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (Урядовий портал): <http://www.kmu.gov.ua/>
4. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України:
<https://www.mof.gov.ua/uk>
5. Сайт Міністерства юстиції України: <https://minjust.gov.ua/>
6. Сайт Державної фіскальної служби України: <http://sfs.gov.ua/>
7. Сайт Національного банку України:
<https://bank.gov.ua/control/uk/index>
8. Сайт Державної аудиторської служби України:
<http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>
9. Сайт Рахункової палати України: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/index>
10. Офіційний веб-сайт Бюро економічної безпеки: <https://esbu.gov.ua/>
11. Єдиний веб-портал використання публічних коштів: E-data: www.e-data.gov.ua
12. Сайт Конституційного Суду України: <http://www.ccu.gov.ua/>
13. Сайт Верховного Суду: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
14. Сайт Верховного Суду України із систематизованими судовими рішеннями: <http://www.viaduk.net>
15. Світовий банк-Україна: офіційне інтернет-представництво:
www.worldbank.org/uk/country/ukraine
16. Сайт Суду ЄС: <https://curia.europa.eu/jcms/jcms/index.html>
17. Сайт Європейського суду з прав людини:
<https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c>
18. Сайт Верховної ради зі систематизованим законодавством:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws>

19. Єдиний державний реєстр судових рішень:

<http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Фінансове право» для організації аудиторної та поза аудиторної роботи здобувачів вищої освіти

Ковальчук Інна Валентинівна
Малишко Інна Володимирівна

Комп'ютерний набір: Малишко І.В.

Здано до складання Підписано до друку
Формат 60×84 Ум. друк. арк. Тираж . Зам. Ціна
Сектор оперативної поліграфії РВІКВ БНАУ 09117,
м. Біла Церква, Соборна площа, 8/1; тел. 3-11-01